

REZILIENȚA (POST)PANDEMICA PRIN LECTURĂ

(POST)PANDEMIC RESILIENCE THROUGH READING

Diana VRABIE¹²⁵

Abstract: *In a context where we daily observe the extreme vulnerability of our way of life so far and glimpse the future only through the lens of fear mixed with hope, we need more acutely than ever to encourage the permanence and infinity of the books, to reanimate the human, in a collateral effort of intellectual and spiritual survival. Literature has the power to bring into the clarity of language the confused architecture of our inner experiences, to relate personal histories to traditions of thought, to discover meaning in the labyrinth of the present, to help us survive, ultimately, in a context of isolation sad, over which lies boredom and anguish, fear and anxiety. Even if in what is written today, we find, in essence, recurring literary themes, they breathe a new semantics. Basically, the literature of the "state of emergency" is about what the philosophy of joy and hope entails today; about how the near is redefined in relation to the far; about anxiety as a condition of the spirit or a cultural one, about the transformation of the energy of fear into a positive content, about the test of resistance over time, in the end because people are human to the end, to the extent that they are solidary and cultural. Or, first of all, cultural.*

¹²⁵ Droctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova

Key-words: *new semantics, philosophy of hope, literature of the "state of emergency", resistance over time, infinity of the books*

Într-un context când zilnic constatăm vulnerabilitatea extremă a modului nostru de viață de până acum și întrevădem viitorul doar prin lentila temerii amestecate cu speranță, avem nevoie mai acut decât oricând de încurajare a permanenței și înfinității cărții, de reanimare a umanului, într-un efort colateral de supraviețuire intelectuală și spirituală.

Literatura are puterea să aducă în limpezimea limbajului arhitectura confuză a trăirilor noastre interioare, să pună în relație istorii personale cu tradiții de gândire, să descopere sensul în labirintul prezentului, să ne ajute să supraviețuim, în cele din urmă, într-un context al izolării triste, peste care se așterne plictisul și angoasa, frica și anxietatea.

Așa se face că într-o încercare exasperată de evadare dintr-o realitate hipnotică s-au scris cu febrilitate, în această perioadă, diverse povești umane despre imaginarul izolării, interiorul de familie, lecturile salvatoare, libertatea interioară. Am revenit, în același timp, la „vechile povești”, cele din *Dragostea în vremea holerei* de Gabriel Marcia Marquez, *Ciuma* de Albert Camus, *Jurnal din anul ciumei* de Daniel Defoe, *Decameronul* de Giovanni Boccaccio, *Lumea de ieri. Amintirile unui european* de Stefan Zweig ș. a. Printr-un joc specular literatura s-a întors asupra sieși, produsele ei urmând să se facă vizibile într-un proxim viitor. Cu siguranță, vor fi răzbătute de o nouă respirație, mai dramatică și mai umană, în același timp, pentru că spațiul literaturii face loc empatiei, oferă instrumente de reziliență și filtre pentru a desluși în opacitatea unor vremuri ingrate sau pentru a descinde în abisul inconștientului uman. Multe titluri apărute în această perioadă vorbesc de la sine: *Prevestirea* de Ioana Pârvulescu, *Vitrina cu șarlatani* de Radu Paraschivescu, *Omul din eprubetă* de Nichita Danilov etc. Sunt cărți despre miezul amar al condiției omenești, despre rostul vieții umane, despre solitudinea iremediabilă, deznădejde, incertitudine, angoase, amplificate în această „oră a urgenței”. Volumele de versuri constituie veritabile jurnale lirico-pandemice (*Nu striga niciodată ajutor* de Mircea Cărtărescu, *Viața fără lume* de Ioan Moldovan, *Zona de respirație* de Călina Trifan, *Rugăciune la marginea patului* de Adi Cristi ș. a.), fiind tot atâtea răvășitoare exerciții confesive, concepute sub imperiul tristelor trăiri, activate de criza care traversează planeta. Au apărut între timp diverse antologii lirice care adună versurile unor scriitori consacrați care depun mărturia esențiale ale evidenței timpurilor triste pe care le trăim. Omniprezența incertitudinii, necunoscutului, neliniștii, deznădejdii, frica în fața războiului, aprofundarea sentimentului dramatic al golului, morții restituite dedesubturile stărilor inhibitoare ale ființei. Într-un context al comunicării virtuale tot mai acerbe care a schimbat radical dinamica vieții personale, atrăgând izolarea îngrijorătoare a oamenilor, „nevoia de oameni”, de care vorbea avanpandemic Solomon Marcus relevă tocmai această imperioasă necesitate de interacțiune umană. E un context favorabil în care să ne amintim de cele *zece nevoi umane*, formulate de același cercetător, complementare celor zece porunci biblice, între care, *nevoia de a da un sens vieții, la nivel elementar, nevoia de înprospătare, nevoia de întrebare și de mirare, nevoia de îndoială și de suspiciune, nevoia de greșeală și de eșec, nevoia de joc, nevoia de identitate, nevoia de omenesc și de omenie, nevoia de cultură, nevoia de transcendență*. E, în același timp, un context favorabil care ne îndeamnă să descoperim accepțiile iubirii, dăruirii, sursele afectivității, înțelepciunii, mentoratului și să descoperim calea de pătrundere în cunoașterea unei filosofii superioare despre ființa umană și spiritul uman, despre potențialul și limitele acestuia. E un prilej favorabil de a-l reciti pe Boris Cyrulnik (*Hrana iubirii, În carne și suflet*), pe Claire Aubé (*Cum să te reconstruiești după o traumă. 12 istorii adevărate despre reziliență și speranță*) sau pe Éric de Rus (*Persoana umană în orizontul întrebării. Pentru o antropologie a interiorității*), la fel cum e o potrivită ocazie de a reveni la jurnalele interioare, mai vechi și mai noi, care ne pot restabili echilibrul interior. Un exercițiu interesant în acest sens

poate fi descoperit în jurnalul unei „călătorii exterioare” al lui Silviu Florea (*Care este povestea ta? Jurnalul interior al unei călătorii exterioare*), în care autorul povestește (auto)ironic experiențele pe care le-a trăit timp de nouă luni în America de Sud, într-o călătorie pe motocicletă, lăsând în urmă industria financiară, criza economică și toate convențiile activității corporatiste. Dorința de a-și recupera identitatea și libertatea lăuntrică îl determină să-și înfrunte limitele și să descopere cu alți ochi, „viața ca o coală de hârtie”. E o carte despre aventura interioară în cadrul unei călătorii exterioare și despre *împrietenirea cu propriul sine*.

Literatura deține apanajul de a modela esențialul în istorie, stabilind liantul între „principal” și realitate. Prin recunoașterea secundarului, vorba lui Virgil Nemoianu ca „acceptare a creației” este reevaluat și rolul dialectic pe care l-a jucat literatura în istorie, dar și rolul compensator al umanismului, în general. O evocare renescentistă în stilul lui Picco della Mirandola descoperim în volumul apoftegmatic al lui C. D. Zeletin, *Zdrențe în paradis*: „Așează-te deasupra vieții lucrurilor. Vei vedea mai bine, deoarece vei cuprinde mai bine, iar sufletul îți va fi mai liniștit. Te vei simți trăind o subtilă înviere. Învierea aceasta înseamnă nu numai să te extragi înălțându-te, dar și să stai deasupra celor de care te-ai desprins și deasupra ta însuși, într-un spațiu numit cu elinescul *anástasis*. Să ieși din amestecul lumii și să-l privești de deasupra, fără să te desparți definitiv de el, căci altfel nu l-ai mai vedea și l-ai pierde. În întâmpinarea acestui *anástasis*, iese latinescul *super*, care adaugă învierii și înțelesul de superioritate. Simpla trezire din moarte a omului, reanimarea, rămâne numai cu înțelesul ei medical”.

Chiar dacă în ceea ce se scrie astăzi, regăsim, în fond, teme literare recurente, ele respiră o nouă semantică. În fond, literatura „stării de urgență” e despre ceea ce presupune astăzi filosofia bucuriei și speranței; despre cum e redefinit aproapele în raport cu departele; despre anxietate ca afecțiune a spiritului sau una culturală, despre transformarea energiei fricii într-un conținut pozitiv, despre testul rezistenței în timp, în cele din urmă pentru că oamenii sunt oameni până la capăt, în măsura în care sunt solidari și cultural. Sau, în primul rând, cultural.